

K. Mitrík upozorňuje na riziká pri uzatváraní zmlúv či pri plnení záväzkov k NATO

Bratislava 18. januára 2018 – V druhom polroku 2018 ukončil Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (NKÚ SR) realizáciu jedenástich akcií v 70 kontrolovaných subjektoch. Úrad vykonal kontroly zamerané na prípravenosť krajiny na plnenie cieľov Agendy 2030, na proces centrálného obstarávania nemocničných lôžok, na postup rezortu hospodárstva pri udeľovaní licencií, preveril činnosti vybraných organizácií v oblasti regionálneho školstva a posúdil proces transformácie SAV. V oblasti samosprávy kontrolóri preverili systém poskytovania sociálnych služieb pre seniorov. Národná autorita pre oblasť externej kontroly taktiež spracovala dve analytické správy zamerané na využívanie investičných stimulov a na napĺňanie hlavných cieľov v oblasti vedy a výskumu. Informáciu o záveroch kontrolných akcií už deviaty krát zaslal predseda úradu Karol Mitrík trom najvyšším ústavným činiteľom, pričom pozornosť prezidenta, predsedu parlamentu i vlády upriamil na zistenia vyplývajúce zo záverov kontrol v rámci rezortu dopravy (systém uzatvárania zmlúv) a ministerstva obrany (záväzky SR k NATO a rozvoj ozbrojených síl).

Systém uzatvárania zmlúv v rámci podriadených organizácii rezortu dopravy a výstavby

Cieľom kontroly bolo zhodnotiť opodstatnenosť zmluvných vzťahov vo vybraných oblastiach služieb, ktoré uzatvorili Národná diaľničná spoločnosť, a. s. (NDS) a Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. (ŽSSK). V roku 2017 čerpa NDS verejné prostriedky na vybrané oblasti služieb vo výške 2,5 mil. eur, čo predstavovalo nárast oproti predchádzajúcemu roku o 90 %. Najväčšie zvýšenie predstavovali právne služby, ktoré boli navýšené oproti roku 2014 o 394 % na sumu 1,44 mil. eur. Kontrolóri zistili, že diaľničná spoločnosť si okrem iného objednala dve právne analýzy súvisiace s možným spojením NDS a Slovenskej správy ciest, ako aj NDS a Technickej obnovy a ochrany železníc, a. s. Diaľničnej spoločnosti pritom muselo byť známe, že spojenie rozpočtovej organizácie a akciovej spoločnosti neumožňuje zákon. Spoločnosť taktiež objednala dve odborné analýzy od Výskumného ústavu dopravného v Žiline pre identický úsek diaľnice D1, pričom prakticky využila len jednu. Viacero kritických miest identifikovala kontrolná inštitúcia aj pri poskytovaní služieb súvisiacich s elektronickými diaľničnými známami, išlo napríklad o úhradu motivačnej odmeny (cca. 200-tisíc eur za dva roky), alebo o úhradu bankových poplatkov, ktoré v rozpore so zmluvou uhrádzala NDS (cca. 55-tisíc eur).

ŽSSK v roku 2017 čerpa verejné prostriedky na vybrané oblasti služieb vo výške 946 tisíc eur, čo predstavovalo oproti roku 2014 nárast o 65 %. Najvyššie výdavky pritom vynaložila železničná spoločnosť na poradensko-konzultačné služby, ktoré v kontrolovanom období (2014 – 2017) vzrástli o 57 % na sumu 835 tisíc eur. Nehospodárne nakladanie s verejnými prostriedkami identifikovali kontrolóri, napríklad pri obstaraní právnej analýzy súvisiacej s bezplatnou prepravou poskytovanou osobnou železničnou dopravou pre vybranú skupinu občanov (cca. 18-tisíc eur). Kontrolný úrad pri tom upozorňuje aj na fakt, že totožnú analýzu si nechalo vyhotoviť v roku 2014 i ministerstvo dopravy a za jej vyhotovenie zaplatilo viac ako 73-tisíc eur. Viaceré nedostatky boli odhalené pri zazmluvňovaní, ale aj poradensko-konzultačných službách súvisiacich s prípravou projektov financovaných z Európskych fondov. ŽSSK pritom v období rokov 2014 – 2017 vyplatila spoločnosti EUROTARGET za tieto služby odmenu vo výške viac ako 2,3 mil. eur bez DPH. Kontrolný úrad na základe zistení konštatoval, že vynakladanie prostriedkov zo strany ŽSSK bolo vo viacerých prípadoch netransparentné, neboli dodržané základné princípy hospodárneho nakladania s finančnými prostriedkami. Národná autorita pre oblasť externej kontroly je tiež toho názoru, že viaceré odborné služby by mala NDS či ŽSSK vykonávať prostredníctvom svojich odborných útvarov, mali by ich zabezpečovať interní zamestnanci.

Plnenie záväzkov Slovenskej republiky vo vzťahu k NATO a program rozvoja obrany

Účelom kontrolnej akcie bolo zmapovanie stavu plnenia vybraných záväzkov vo vzťahu k NATO a definovanie príčin ich prípadného nenaplnenia. Slovenská republika sa pri vstupe do Severoatlantickej aliancie zaviazala plniť záväzky, ktoré majú prispieť ku kolektívnej obrane, majú vytvárať ucelený systém aktívnej bezpečnosti voči novým svetovým hrozbám v oblasti terorizmu, extrémizmu či migrácie. V rámci plnenia Cieľov spôsobilosti má Slovensko problémy hlavne z dôvodu nedostatočného finančného krytia, čo sa negatívne odzrkadľuje v modernizácii a prezbrojovaní Ozbrojených síl SR. Z celkového počtu 18 Cieľov spôsobilosti 2013 – 2017 bol splnený len jeden (pozemné riadenie vzdušnej podpory). Významným nedostatkom je schopnosť zabezpečiť zo strany SR pre Alianciu ťažkú mechanizovanú brigádu, pričom vytvorenie plne spôsobilej brigády je naplánované až na rok 2030.

Kontrolná akcia, ktorú kontrolná inštitúcia realizovala v rámci rezortu obrany ešte v roku 2016 identifikovala viacero rizík súvisiacich s možným neefektívnym, nehospodárnym nakladaním s prostriedkami štátu. Išlo napríklad o vyčlenenie viac ako 16 mil. eur na modernizáciu dvoch vojenských vrtuľníkov. Ich modernizácia bola plánovaná ešte v roku 2010, avšak obnovené vrtuľníky Mi-17 neslúžili ozbrojeným silám ani v roku 2018. V prípade podozrenia na závažné porušenie zákonov odstupuje úrad zistenia orgánom činným v trestnom konaní a aj v tomto prípade poskytol protokol polícii.

NKÚ SR konštatuje, že výdavky na obranu, verejný poriadok a bezpečnosť stúpli za posledných päť rokov o vyše 18%, celkovo na sumu 2,6 mld. eur. S ohľadom na výrazný objem verejných prostriedkov a na základe vlastných analýz zaradili kontrolóri rezort obrany medzi rizikové inštitúcie, ktoré budú v nadchádzajúcich troch rokoch pod ich väčším drobnohľadom. Týmto krokom chce národná autorita prispieť k tomu, aby štátne prostriedky vyčlenené na strategický rozvoj armádnej techniky, výzbroje boli použité na dosiahnutie stanovených cieľov, aby rezort obrany transparentne vyhodnocoval merateľné ukazovatele definované v kľúčových dokumentoch rozvoja, modernizácie ozbrojených síl. Keďže v prípade oboch akcií pracovali kontrolóri s informáciami chránenými v zmysle zákona o ochrane utajovaných skutočností, predseda úradu K. Mitrik zaslal protokoly nielen najvyšším ústavným činiteľom, ale aj poslancom výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť.